

Giresun Güce İlçesinde Yöresel Mimarinin Temsili: Serenderler (Mâzılar)

Representation Of Traditional Architecture in Güce District, Giresun: Serenders (Mâzıs)

Servet ÖZKAN

Mustafa Kemal Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Hatay, Türkiye
cayanservet@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 21.07.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 24.09.2025

Yayın Tarihi/Publication Date:
29.09.2025

Cite this article: Özkan, S. (2025). Representation Of Traditional Architecture in Güce District, Giresun: Serenders (Mâzıs). *Journal of Palmette*, 8, 71-79.

Atıf: Özkan, S. (2025). Giresun Güce İlçesinde Yöresel Mimarinin Temsili: Serenderler (Mâzılar). *Palmet Dergisi*, 8, 71-79.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.

Öz

İnsanoğlunun yaşam kaynağı olan besinin saklanması ve korunmasının gerekliliği tarihi süreç içinde farklı yapı tiplerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Elde edilen mahsulün çok olması daha büyük bir depolama alanı ihtiyacı ortaya koyarken, daha az mahsulü olan kişilerin depolama alanı küçük olmuştur. Dolayısı ile inşa edilen ambar yapılarının ev sahiplerinin ekonomik durumu ile doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. Anadolu'nun farklı yerlerinde yiyeceklerin depolandığı ambar yapıları mevcuttur. İnşa teknikleri, büyüklükleri farklılık arz eden bu yapıların ana malzemesi ahşaptır. Yaygın olarak bilinen ambar yapılarından olan serenderler Doğu Karadeniz'in görsel açıdan da farklılık oluşturan depolama mekanlarıdır. Tabandan tavana kadar ana malzemesi ahşap olan bu yapı tipinin Giresun'un Güce ilçesinde özgün durumunu koruyarak günümüze ulaşmış örnekleri mevcuttur. Güce'de "mâzı" olarak adlandırılan bu yapılar, bazı farklılıklarla beraber inşa tekniği, kullanım amacı ve mekânsal düzenleme bakımından Karadeniz yöresinin geleneksel mimari anlayışını devam ettirmektedir. Çalışma kapsamında, Güce ilçesinin farklı mahallelerinde bulunan 21 adet mâzı örneği incelenmiştir. Fotoğraflarla belgelenen ve bazı örnekleri dijital ortamda çizilerek belgelenen mâzıların bilim camiasına tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Güce, Serender, Ambar, Mâzı

Abstract

The necessity of storing and preserving food, which is the source of human life, has led to the emergence of different types of structures throughout history. A larger harvest created a need for bigger storage spaces, while those with smaller harvests had smaller storage areas. Therefore, the construction of storage buildings is directly related to the economic status of their owners. In various regions of Anatolia, there are storage structures used for food storage. The main material of these buildings, which vary in construction techniques and sizes, is wood. Among the well-known storage structures, serenders are distinctive storage spaces of the Eastern Black Sea region, also in terms of visual appearance. Made entirely of wood from the base to the roof, this type of structure has preserved its original form in the Güce district of Giresun and has surviving examples today. The structures called "mâzı" in Güce continue the traditional architectural understanding of the Black Sea region in terms of construction technique, usage purpose, and spatial arrangement, with some variations. In this study, 21 examples of mâzı located in different neighborhoods of Güce district have been examined. These mâzı structures, documented through photographs and some of which are digitally drawn, aim to introduce these examples to the scientific community and preserve them for future generations.

Keywords: Giresun, Güce, Serender, Warehouse, Mâzı

Giriş

Çalışma alanı Giresun ilinin doğu bölümünde yer alan Güce ilçesidir. Kuzey, doğu ve güneyde Tirebolu, batıda Espiye ilçeleriyle sınırlı olan Güce'nin sahile uzaklığı 14, il merkezine ise 55 km'dir. 1975'te ilk belediye teşkilatı kurulan Güce, 1990'da Tirebolu'dan ayrılarak ilçe statüsü kazanmıştır (Kufacı, 2016, s. 36).

Espiye ve çevresini içine alan bölge Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethetmesi (1461) ile Osmanlı topraklarına katılmıştır. Fetih öncesinde bu bölgede Çepni Türkleri başta olmak üzere çeşitli Türk boyları hakimiyet kurmuştur (Bostan, 2007, s. 21; Tekin ve Cantürk, 2019, s. 814). 16. yüzyılda Güce'nin de içinde bulunduğu Tirebolu yöresinin idare merkezi Trabzon Sancağıdır. Bu dönemlerde Güce Alahnas Nahiyesi içerisindeydi. Osmanlı'nın son zamanlarına kadar Türkler ve farklı etnik gruplar yöreye yerleşmiştir. 1876 tarihli kayıtlarda Güce'de 42 hane olduğu ve 101 kişinin yaşadığı öğrenilmektedir (Kaya, 2023, ss. 22, 25).

Güce'nin tarihte bilinen başka bir adı yoktur. Ancak, bazı araştırmalar Osmanlı döneminde Kırık Nahiyesi dahilinde Göçekse (Gücese) adında bir köyün varlığından bahsetmekle beraber, 1547'den itibaren köy nüfusunun hızla arttığını aktarmaktadır (Fatsa, 2010, s. 220; Kaya, 2019, s. 87). Güce adının kaynağı hakkındaki en yaygın bilgi ise Osmanlı'nın kuruluş yıllarında Gücefarogulları adlı bir sülalenin Doğu Anadolu'dan gelip buraya yerleşmesidir. Bir diğer rivayet ise aynı sülalenin 1461'de Trabzon'un fethinden sonra bölgeye geldiği, zamanla buradaki nüfuslarının arttığı, yerli halkla içi içe yaşayarak çeşitli hizmetlerde bulundukları ve buranın adının bu sülaleden dolayı Güce olarak anılmaya başladığıdır. Zamanla veba salgını ve yöredeki bazı karışıklıklar sebebiyle Gücefarogulları'nın nüfusu azalmış ve huzursuzluklar nedeniyle Güce'den göç etmişlerdir (Kufacı, 2016, ss. 23-24).

Dağlık bir yerleşim özelliği gösteren Güce, konutları, hayvan besinlerinin saklandığı samanlıkları, değirmenleri, fırınları ile geleneksel mimarisini büyük oranda korumuştur. Bu kültürel değerler içinde dikkat çeken bir diğer geleneksel mimari yapı tipi ise kurutma ve depolama işlevi gören mâzılardır. Güce yöresel mimari örneklerinden mâzılar konusunda daha önce yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Karadeniz'in çeşitli yerleşim yerlerinde aynı yapı tipi serender olarak bilinmektedir. Serender mimarisi konusunda ise Sinop, Giresun ve ağırlıklı olarak Trabzon örnekleri üzerine farklı araştırmacıların çalışmaları mevcuttur. Bunlardan bazıları serenderlerin mimari kuruluşunu, kullanım amacını, işlevini ve yöre kültüründeki yerini konu alırken, bazıları Türkiye ve dünyanın farklı yerlerindeki depolama amaçlı kullanılan yapılarla bağlantısına dikkat çekmektedir (Karpuz, 1999; Köktürk ve Kukul, 2001; Demir, 2004; Yılmaz vd., 2015; Kandemir, 2019; Şensoy ve Kukoğlu, 2020; Özgel Felek, 2020; Bayraktar, 2023). Bu çalışmanın amacı, Karadeniz geleneksel serender mimarisini Güce özelinde incelemek, yok olma tehlikesi altındaki mâzıları belgeleyerek bilim camiasına tanıtmak ve sanat tarihi disiplini çerçevesinde değerlendirmektir. Çalışma metninin devamında bu yapılardan mâzı olarak bahsedilecektir.

Çalışma Yöntemi

Güce ilçe sınırları dahilinde hemen hemen bütün geleneksel konut örneğinin yakınında bir mâzı bulunmaktadır. Ancak, bunlardan birçoğu yıkılmış ya da âtil durumdadır. Bu araştırma kapsamında, günümüzde ayakta ve sağlam durumda olan Güce merkez mahallesinde beş, Giyimli mahallesinde beş, Kemaliye mahallesinde yedi ve Soğukpınar mahallesinde dört olmak üzere 21 adet mâzı örneği incelenmiştir (Harita 2). Yerinde fotoğraflarla belgelenen mâzılardan üçünün kroki çizimleri yapılarak dijital ortama (AutoCad) aktarılmıştır. Mâzıların inşâ süreci, yapım tekniği gibi konularda bilgi edinebilmek için yöredeki eski ustalar ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, mâzıların yapım tarihleri hakkında ev sahiplerinden sözlü bilgi alınmıştır.

Güce mâzı örneklerinin hepsi plan kuruluşu ve işlevsel özellikleri ile aynı düzenlemeyi sergilememektedir. Bu nedenle incelenen örneklerden üçünün çiziminden yararlanılarak mâzılar plan ve mekânsal özellikleri ile tanıtılmış, diğer yapılar ise görsel malzeme olarak bir tablo halinde sunulmuştur.

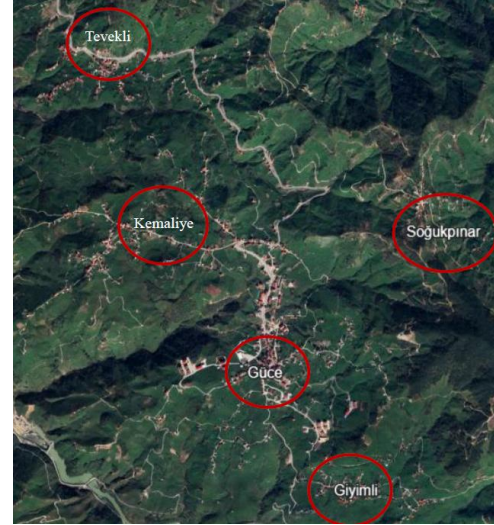
Harita 1.

Giresun İlçelerini Gösteren Harita
(<http://www.giresun.gov.tr/ilimizin-haritasi>)

Harita 2.

Çalışma Kapsamındaki Yerleşimlerin
(Uydu Görüntüsü (Google Earth'ten İşlenerek).

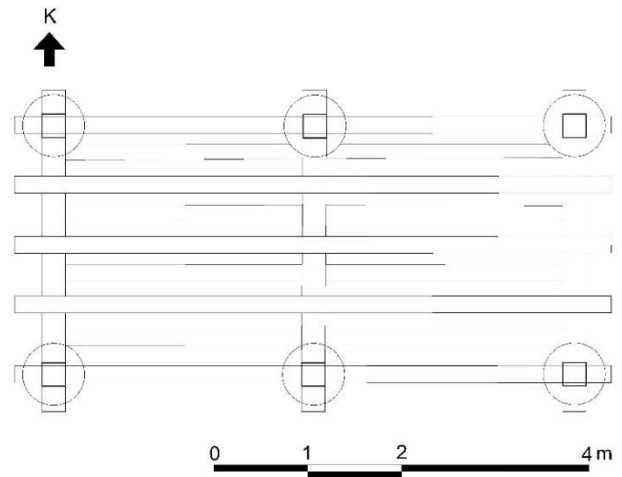
Güce İlçesinde Mâzılar

Güce'de incelenen mâzı örneklerinin hepsi ev sahiplerinin kolay ulaşabileceği bir noktada ve eve birkaç metre uzaklıkta inşa edilmiştir. Mâzının yapıldığı yerin belirlenmesinde düz zemin önem arz etmektedir. Bu nedenle Güce'deki mâzılar ağırlıklı olarak düz alanlara konumlandırılmış, eğimli alanlarda ise arazi düz hale getirilmiştir. Mâzılar, zemin üzerine tek kattan ibarettir (Görsel 1). Dikdörtgen planlı bu yapı tipinin zemin katı odun ve çeşitli eşyaları, üst katı ise mısır kurutmak ve yiyecek depolamak amacıyla kullanılmaktadır. Yapının üst katı, zemin katta altı adet ahşap direğe oturmaktadır. Direkler, nemden korunması için "salma" denilen kalın kalaslar ve bu kalasların toprakla temasını önleyen düzgün yüzeyli taşlar üzerine yükselmektedir. İncelenen örneklerden 20'sinde bu düzen uygulanmış (Görsel 2), yalnızca bir örnekte direklerin doğrudan taş döşenmiş zemine oturduğu görülmüştür (Görsel 3). Sonradan taşların üzeri beton ile sıvanmıştır.

Görsel 1.*Kemaliye mah. Mehmet Kara mâzısı (Özkan, 2024).***Görsel 2.***Direkleri salma (kalas) üzerine oturan mâzı örneği (Kemaliye mah. Ali Bilgin mâzısı) (Özkan, 2024).***Görsel 3.***Direkleri taş üzerine oturan mâzı örneği (Güce mah. Osman Karabatak mâzısı) (Özkan, 2024).*

Yaklaşık 95-100 cm uzunluğundaki direkler alttan yukarı doğru daralan bir form özelliği göstermektedir. Direkler, 45 derecelik açıyla yerleştirilmiş ahşap dirseklerle birbirine bağlanmaktadır. Bu dirsekler bazen düz bazen de bir yay formunda olabilmektedir. Görsel açıdan güzel

bir görüntü oluşturan bu yöntemle direklerin desteklenmesi sağlanırken, depolanan odunların da düşmesi engellenmektedir. Bazı örneklerde bunların yerine düz tahtaların kullanıldığı ya da tamamen boş bırakıldığı görülmüştür. Direklerin üst bölümüne yörede ve Karadeniz'in diğer yerleşimlerinde tekir olarak adlandırılan başlıklar yerleştirilmiştir (Görsel 4). Konik formu bu başlıklar yaklaşık 45-55 cm çapında, bir şapka gibi direğin üstünü kapatmaktadır. Fare ve çeşitli kemirgenlerin mâzıya çıkmasını engelleme işlevi gören tekirlerin etek kısmına bazen metal levhaların yerleştirildiği görülmüştür. Bazı örneklerde ise bu levhalar direklerin üst bölümüne yerleştirilerek hayvanların ayaklarının kayması ve mâzıya çıkışının engellenmesi hedeflenmiştir (Görsel 4). Tekirlerin üstünde 10x13-10x15 cm kesitli ana kirişler yer almaktadır. Tekirlerin tepe noktasındaki dar bölüm, geçme sistemiyle bu kirişlerde açılan boşluklara yerleştirilmiştir. Bunların üzerine ters yönde yerleştirilen kirişler ile bir ızgara şeması meydana getirilmiş ve üst kat zemini tahtalarla döşenmiştir (Çizim 1).

Görsel 4.*Tekir örnekleri (Özkan, 2024).***Çizim 1.***Kemaliye mah. Mehmet Kara mâzısı zemin kat planı (Özkan, 2024).*

Mâzıların üst katı yörede hayat ya da aşkana (aşhane) olarak adlandırılan bir giriş bölümü ve buranın bir duvarından açılan kapı aracılığı ile geçilen sergen (seren) bölümünden meydana gelmektedir (Çizim 2). Hayat bölümü ağırlıklı olarak kapalı bir mekân özelliği göstermekle birlikte (Çizim 3) yarı açık olarak yapılmış örnekleri de mevcuttur (Çizim 4). Giyimli mahallesi Avni Demirel, Mahir Bahadır, Mustafa Sevinç, Niyazi Uyar, Güce merkez mahallesi Fazlı Karadayı, Hacı Ömer Sevinç, Osman Karabatak, Rasim Usta, Kemaliye mahallesi Ali Bilgin, Galip Kara, Kazım Sevinç, Mehmet Kara, Soğukpınar mahallesi Necip Turan, Özkan Turan ve Veysel Turan mâzıları kapalı tipte hayatlı mâzı örnekleriyken, Güce merkez mahallesi İhsan Geçgel, Kemaliye mahallesi Elber Kara, Ethem Çayan, Kasım Kara ve Soğukpınar mahallesi Şahin Turan mâzıları yarı açık tipte hayatlı mâzı örnekleridir.

Görsel 6-7.

*Hayat bölümü iç mekân düzeni
(Kemaliye mah. Mehmet Kara ve Giyimli mah. Ahmet Bahadır
mâzıları) (Özkan, 2024).*

Görsel 8.

*Sergen (seren) Bölümü Giriş Kapısı (Kemaliye mah.
Mehmet Kara mâzısı) (Özkan, 2024).*

Sergen bölümü, yaklaşık 70x300 cm'lik bir gezinti alanı ve bunun gerisinde yiyeceklerin kurutulduğu sergenden meydana gelmektedir. Sergenin zemini orman gülü bitkisinin çubukları kullanılarak sepet örme tekniğinde yapılmıştır. Bu teknik için çubukların başka bir zeminde yere sabitlenerek örüldüğü ve örme işlemi bittikten sonra sergenin zeminine monte edildiği ifade edilmiştir¹. Çubuklar arasında oluşan boşluklar yiyeceklerin rahatça hava almasını ve kurumasını sağlamıştır (Görsel 9-

10). Mâzıların çatıları da depolama alanı olarak değerlendirildiği için sergenin tavanında küçük bir açıklığa yer verilerek çatıya ulaşım imkânı verilmiştir.

Görsel 9-10.

*Sergen bölümünün iç mekânı ve dıştan görünümü
(Kemaliye mah. Mehmet Kara ve Ali Bilgin mâzıları)
(Özkan, 2024).*

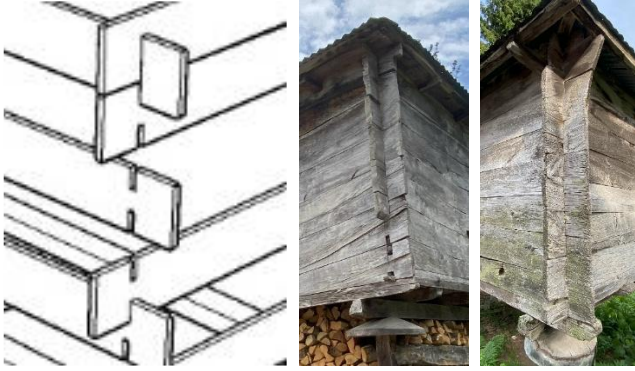
Mâzıların hayat bölümünde yalnızca iki köşede dikmeye yer verilmiş, diğer bölümlerde dikme kullanılmamıştır. Hayat bölümünün duvarlarında kullanılan tahtalar düşey, sergen bölümündekiler ise yatay olarak yerleştirilmiştir. Dikme kullanılmayan duvarlarda, duvarları kapatan tahtaların uçları kertilmiş ve kertilen kısımlar kurtboğazı tekniği ile köşelerde birbirine geçirilmiştir. Bu teknikte hiç çivi kullanılmamıştır (Görsel 11).

Mâzıların çatıları dört omuzludur. Yöredeki konutlarda da uygulanan bu çatı tipi kar ve rüzgâra karşı denge sağlamaktadır. Çatılarda dayanıklı malzeme olduğu için çoğunlukla kestane ağaçları kullanılmıştır. Çatı konstrüksiyonu, kalın ahşap kirişler üzerine üç dikme ve bunların aralarına yatay konumlandırılmış “caplama” denilen daha ince kirişlerle yapılmıştır. Çatı araları depolama işlevi de gördüğü için çatılar yüksek tutulmuştur. Dıştan çinko oluklu metal ile kapatılan çatıların saçakları nispeten geniştir.

¹ Bu konuda yörenin eski ustalarından Mehmet Yavuz'dan bilgi alınmıştır (1944 doğumlu).

Görsel 11.

Kurtboğazı tekniği ve Giyimli mah. Niyazi Uyar ile Güce merkez mah. Rasim Usta mâzıları (Al Şenoy ve Kukoğlu, 2020; Özkan, 2024).

Tabandan tavana kadar inşa malzemesi ahşap olan mâzılarda, kestane, gürgen ve meşe ağaçları kullanılmıştır. Sağlam ve dayanıklı olması nedeniyle çoğunlukla kestane ağacı tercih edilmiştir. Oldukça sade inşa edilen Güce'deki mâzı örneklerinde herhangi bir süsleme unsuruna yer verilmemiştir.

Mâzı Sahibi	Mahallesi	Tarihi	Ustası	Fotoğrafi
Mahir Bahadır	Giyimli	Yaklaşık 150 sene	Bilinmi-yor	
Ali Bilgin	Kemaliye	1933	Bilinmi-yor	
Veysel Turan	Soğukpınar	1936	Bilinmi-yor	
Şahin Turan	Soğukpınar	1938	Bilinmi-yor	
Ethem Çayan	Kemaliye	1938	Bilinmi-yor	

Rasim Usta	Güce Merkez	1941	Bilinmi-yor	
Mustafa Sevindik	Giyimli	1945	Bilinmi-yor	
Fazlı Karadayı	Güce Merkez	1949	Bilinmi-yor	
Kazım Sevindik	Kemaliye	1952	Bilinmi-yor	
Ömer Sevindik	Güce Merkez	1957	Bilinmi-yor	
Osman Karabata k	Güce Merkez	1957	Bilinmi-yor	
Mehmet Kara	Kemaliye	1962	Bilinmi-yor	
Kasım Kara	Kemaliye	1963	Bilinmi-yor	
Galip Kara	Kemaliye	1966	Bilinmi-yor	

Özkan Turan	Soğukpınar	1966	Bilinmi-yor	
Elber Kara	Kemaliye	1969	Bilinmi-yor	
Niyazi Uyar	Giyimli	1970	Bilinmi-yor	
Ahmet Bahadır	Giyimli	Bilinmi-yor	Bilinmi-yor	
Avni Demirel	Giyimli	Bilinmi-yor	Bilinmi-yor	
İhsan Geçgel	Güce Merkez	Bilinmi-yor	Bilinmi-yor	
Necip Turan	Soğukpınar	Bilinmi-yor	Bilinmi-yor	

Tablo 1. Çalışma Kapsamında İncelenen Mâzı Örnekleri

Değerlendirme

Karadeniz geleneksel mimarisi içinde çeşitli yiyeceklerin kurutulduğu ve saklandığı bir depolama alanı olarak kullanılan serenderler ev sahiplerinin ihtiyaçları ve ekonomik varlığına göre şekillenmiştir. Bu nedenle serenderin/ambarın büyüklüğü ile ev sahiplerinin zenginliği arasında yakın bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Al Şensoy ve Kukoğlu, 2020, s. 28; Kaya, 2020, s. 334). Serenderlerin bir devamı olan Güce'deki mâzı örneklerinin hepsi yaklaşık aynı boyutlarda, hayat ve sergen bölümünden meydana gelen zemin üzerine tek katlı yapılardır. Bütün geleneksel konut örneklerinin yakınında birer mâzı yer almaktadır. Dolayısıyla her hane sahibinin bir depolama alanına ihtiyaç duyduğu ve mâzıların evlerin vazgeçilmez bir parçası olduğunu söylemek mümkündür. İnceleme yapılan alan kapsamında büyük ölçülerde mâzı örneklerinin bulunmaması, bu çevredeki hane sahiplerinin orta gelirli olduğunu ve daha az mahsulü depolama ihtiyacı duyduğunu göstermektedir.

Tipolojik olarak Karadeniz serenderleri büyüklüğüne göre (ayak sayısına göre) ve balkon/çardak çeşitlerine göre sınıflandırılmaktadır. Ayak sayılarına göre sınıflandırıldığında 4 direkliler (küçük), 6-8 direkliler (orta) ve 10-12 direkliler (büyük) serenderlerdir (Kandemir, 2019, ss. 208-209; Al Şensoy ve Kukoğlu, 2020, s. 28). Bu tipoloji değerlendirmesine göre Güce'deki mâzıların hepsi 6 direkli orta büyüklükteki örneklerdir. Güce örneklerinde balkon/çardak yer almadığından diğer tipoloji değerlendirmesine göre sınıflandırma yapılamamaktadır. Ancak, mâzılar girişi oluşturan hayat bölümüne göre kapalı hayatlı ve yarı açık hayatlı olarak iki tipe ayrılmaktadır. Güce'deki mâzı örneklerinde genellikle kapalı hayat tercih edilmiştir.

Mâzılarda hayat bölümü aşkana (aşhane) olarak da isimlendirilmektedir. Hayat bölümü, Doğu Karadeniz konut mimari tipolojisi içinde oturma ve servis mekânı olarak nitelendirilmiş, yemek pişirme eyleminin yapıldığı yer ise aşhane olarak adlandırılmıştır. Hayatlı-aşhaneli tip olarak adlandırılan bu tip özellikle Trabzon'un doğusu ile Rize ve Artvin'deki konut örneklerinde yaygındır (Sümerkan, 1990, s. 81). Güce'deki mâzı örneklerinde hayat ve aşkananın (aşhane) aynı adla anılması Doğu Karadeniz konut ve serender mimarisine göre bir farklılık ortaya koymaktadır.

Doğu Karadeniz serenderleri özellikle Trabzon ve Rize çevrelerindeki örneklerde detaylı işçilik ve süslemeleri ile dikkat çekmektedir (Karpuz, 1999, s. 81; Kandemir, 2019, ss. 217-222). Güce'deki mâzılar ise bu ambar yapıları içinde oldukça sade bir üsluba sahiptir. Bu özelliği ile daha çok Sinop'ta (Osmanlı) inşa edilen ambarlar/hambarlar ile yakın benzerlik taşıdığı söylenebilir. Mekân tasarımı bakımından farklılıklar olmasına karşın, mimari kuruluş, cephe biçimlenişi ve sadelik bakımından Sinop örnekleri mâzılara yakın özellikler göstermektedir (Bayraktar, 2023, ss. 465-469).

Üzerinde herhangi bir tarih ya da usta ismi veren ibareye rastlanmayan mâzılar, yöredeki konut örneklerini de yapan ustalar tarafından ortaya konmuş eserlerdir. Yapılan araştırmalarda birçoğu hayatta olmayan ustaların isimleri öğrenilmiştir. Mehmet Mert (Huşuto Mehmet), İbrahim Mert, Mehmet Yavuz, Hasan Uyar ve Hasan Türedi adlı ustalar evlerin ve mâzıların inşasında görev almışlardır.

Güce mâzılarında inşa tarihini gösteren herhangi bir kitabe yer almamaktadır. Bu konudaki en önemli veri mâzı sahiplerinin vermiş olduğu bilgilerdir. Yukarıda sunulan tablodaki verilere göre Güce'deki en eski mâzı örneğinin yaklaşık 150 yıllık olduğu ifade edilmiş olup, incelenen örnekler 1933 ile 1970 yılları arasında inşa edilmiştir (Tablo 1).

Çeşitli yiyeceklerin kurutulduğu ve saklandığı bir depolama alanı olarak kullanılan mâzılar, Türkiye ve dünyanın farklı bölgelerinde aynı işleve sahip yapıların bir devamı niteliği taşımaktadır. Anadolu'nun farklı yerlerinde yiyecekleri depolamak amacıyla inşa edilmiş ambar yapıları mevcuttur. Kütahya Çavdarhisar (Ekmekci, 2016, ss. 311-318; Ekmekci, 2023, ss. 232-248), Balıkesir Sındırgı², Antalya Elmalı (Arslan ve Şen, 2021, ss. 35-40) ve Uşak'taki (Polat, 2016, ss. 233-242) ambar yapıları küçük ölçülerdeki ahşap ambar örnekleridir. Herhangi bir direk üzerine yükselmeyen ve Karadeniz ambar örnekleri ile görsel olarak bir yakınlık göstermeyen bu örnekler, Anadolu'daki benzer işlevli yapılar olması ile kayda değerdir. Dünyanın çeşitli yerlerinde taştan ya da ahşaptan inşa edilmiş bazı ambar örneklerinin ise Karadeniz serenderleri ile yakın benzerlikler gösterdiği görülür. Portekiz'deki "Espigueiro", Avusturya'ki "Horreo" (Görsel 12) ve "Panera", Kuzey İspanya'daki "Garaia", Norveç'teki "Stabbur" (Görsel 13) ve "Lof" (Karpuz, 1999, ss. 77-80; Özgel Felek, 2020, ss. 535-542), İngiltere'deki "Granary" (Kandemir, 2019, s. 204) yapıları yerden yüksekçe inşa edilmiş ve direkler üzerine yükselen ambar yapılarıdır. Bu örneklerin çoğunda direkler üzerinde yer alan dairesel kesitli parçaların, Karadeniz serender örneklerindeki tekerlerle benzerliği dikkat çekmektedir. İnşa tekniği ve mekânsal düzenleme açısından farklılıklar olmasına karşın, dünyanın çeşitli

²<https://www.trthaber.com/foto-galeri/sindirgida-kulturel-miras-350-yillik-tahil-ambarlari/36433/sayfa-1.html>

noktalarında bulunan bu ambar yapılarının serenderler ile görsel olarak büyük bir yakınlığa sahip olduğu görülür.

Görsel 12.

Horreo yapısı

(<https://www.veryleer.es/arquitectura-tradicional-de-asturias/>)

Görsel 13.

Stabbur yapısı

(<https://lokalhistoriewiki.no/Stabbur>)

sade olan bu yapılarda işlevsellik ön planda olduğu için bezemesel bir ayrıntı söz konusu değildir. Mâzılarda zemin kat, kimi zaman mısır soyma, fındık ayıklama gibi gündelik işlerin komşularla yapıldığı bir sosyalleşme alanı olarak da değerlendirilmiştir. Soğuk havvalarda ise bu iş için yapının hayat (aşkana) bölümü kullanılmıştır. Mâzıların büyüklüğü ev sahiplerinin ekonomik durumuyla doğrudan bağlantılı olmakla beraber, geçim kaynağı tarım olan Güce'deki örneklerin hepsi aynı büyüklüktedir. Bu durum, incelenen örneklerin orta gelirli hane sahipleri olduğuna işaret etmektedir. Mâzıların inşasında hammaddeye yakınlık büyük kolaylık sağlamış ve tamamen ahşap kullanımı ön plana çıkmıştır. İncelenen örneklerin hepsi yerel ustaların eseri olmakla beraber, evler ve samanlıklarla birlikte bir haneye ait bileşenleri oluşturmuştur. Yerli malzeme ve ustaların bilgi birikimiyle inşa edilen bu yapılar, Güce'de geleneksel bir mimari anlayışın oluşmasını sağlamıştır. Çoğunluğunun hayatta olmadığı öğrenilen ustaların başka ustalar yetiştirememesi, modernleşmeyle birlikte ihtiyaca cevap veren teknolojik eşyaların ortaya çıkması, mısır tarımının azalması gibi sebepler Güce'de mâzıların kullanımını azaltmıştır. Buna karşın farklı nitelikte eşyaların depolandığı bir alan olarak kullanımının devam etmesi, yapıların ayakta kalmasını sağlamaktadır.

Güce'deki mâzı örneklerinin çoğunlukla ayakta olduğu ve günümüze değin farklı amaçlı malzemelerin depolama işlevini üstlendiği gözlemlenmiştir. Yiyecekleri kurutma ya da depolama ihtiyacına yönelik kullanım ise günümüzde oldukça sınırlıdır. Bunun nedeni ise mısır tarlalarının azalması (mısır tarlalarına çay ekimi yapılması) sonucunda mısır kurutma ve depolama ihtiyacının ortadan kalkmaya başlamasıdır. Ayrıca, günümüz tüketim alışkanlıkları ve depolama alanı ihtiyacının değişmesi de bunda etkili bir faktördür. Mâzılardan bazılarının atıl durumda olduğu görülmekle birlikte eski popülaritesi kaybolmaktadır. Buna karşın ev sahiplerinin mâzıyı yıkmaktan kaçınarak gereksiz malzemeleri depoladığı bir alan olarak değerlendirmesi, bu yapıların ve kültürün yok olmamasını sağlamaktadır. Bu bilincin uzun yıllar devam edip etmeyeceği bilinmemektedir. Ancak, söz konusu yapıların Güce geleneksel dokusu için oldukça önemli bir kültürel değer olması ve korunması gerekmektedir. Bu çalışmada belgelenecek tanıtılan mâzıların, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması elzemdir.

Sonuç

Tarihsel süreçte dünyanın farklı noktalarında yiyecekleri depolamak amacıyla yapılmış mekanlar inşa edilmiştir. Anadolu'da da bu amaca hizmet etmek gayesiyle inşa edilen farklı ambar yapıları mevcuttur. Bunun en bilinen örnekleri Karadeniz'de serender, Güce yöresinde ise mâzı olarak anılan depolama yapılarıdır. Ev eklentisi bir yapı tipi olarak inşa edilen mâzılar, zemin üzerine bir katlı, orta büyüklükte, altı direkli olup yiyecek saklamak ve kurutmak amacıyla inşa edilmiştir. Oldukça

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir; S. Ö- Tasarım; S. Ö.- Denetleme; S. Ö- Finansman; S. Ö- Materyaller; S. Ö.- Veri Toplanması ve/veya İşlemesi; S. Ö- Analiz ve/ veya Yorum; S. Ö.- Literatür Taraması; S. Ö- Yazıyı Yazan; S. Ö- Eleştirel İnceleme; S. Ö.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.
Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept; S. Ö- Design; S. Ö - Supervision; B.B. S. Ö - Fundings; S. Ö - Materials; S. Ö - Data Collection and/or Processing; S. Ö - Analysis and/or Interpretation; S. Ö- Literature Search; S. Ö - Writing Manuscript; S. Ö - Critical Review; S. Ö.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Al Şensoy, S., & Kukoğlu, S. (2020). Doğu Karadeniz Kırsal Mimari Örneği Serenderlerin Ekoloji ve Sürdürülebilirlik Bağlamında İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 10 (21), 25-44.
- Arslan, M. T., & Şen, C. (2021). Elmalı İlçesindeki Tahıl Ambarlarının Kültürel Coğrafya Açısından İncelenmesi. *Bilim Armonisi Dergisi*, 4 (1), 32-41.
- Bayraktar, M. S. (2023). Sinop Ayancık Yenikonak (Otmanlı) Köyü'nde Geleneksel Kırsal Mimari II. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 457-488.
- Bostan, M. H. (2007). XV-XVII. Yüzyıllarda Espiye'nin Sosyal ve İktisadi Tarihi. *Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu* (s. 21-61). Espiye Belediyesi Yayınları.
- Demir, N. (2004). Trabzon ve Yöresinde Serenderler. *Erdem*, 14 (41), 99-118.
- Ekmekeci, M. (2023). Çavdarhisar'daki Tahıl Ambarları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 219-253.
- Ekmekeci, M. (2016). Çavdarhisar'daki Geleneksel Depolama Mekanlarından Bir Grup Örnek. *Aizanoi II* (s. 305-321). Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Fatsa, M. (2010). 15. ve 16. Yüzyıllarda Giresun. Giresun İl Özel İdaresi Yayınları.
- Sümerkan, R. (1990). *Biçimlendiren Etkiler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri* (Tez No: 11556). [Doktora Tezi, Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kandemir, E. (2019). *Şalpazarı'nda Bulunan Serenderler (Tekirler)* (Tez No: 580757). [Yüksek lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Karpuz, H. (2003). Serander ve Loft: Türk ve Norveç Halk Mimarisinde Eş Değerli İki Yapı. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 19 (1-2), 71-82.
- Kaya, M. (2019). Güce Adının Tarihi ve Kültürel Kökenleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 85-91.
- Kaya, M. (2020). Anadolu Kültüründen Dünya Kültürüne Ambarlar. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29 (2), 321-344.
- Kaya, M. (2023). *Güce Tarih-Kültür-Coğrafya*. Arı Sanat.
- Köktürk, Ş., & Kukul, M. H. (2001). Trabzon'un Beşikdüzü İlçesi'nde

Serender'in Köy Hayatındaki Yeri ve Bir Serender Numûnesi. *Erdem*, 13 (38), 361-372.

Kufacı, A. (2016). *Giresun İli Güce Yöresi Araştırmaları*. Sonhaber Yayınları.

Özgel Felek, S. (2020). Doğu Karadeniz Yerel Mimariye Ait Serender ve Dünya'dan Benzer Yapılar. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 28, 525-546.

Polat, S. (2016). Uşak İlinde Bir Ev Eklentisi Olarak Ambarlar. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 34, 230-243.

Tekin, F., & Cantürk, S. (2019). Doğankent ve Güce Yer Adları Üzerine Bir İnceleme. *Littera Turca Journal Of Turkish Language And Literature*, 5 (4), 808-834.

Yılmaz, C., Zeybek, H.İ., Uzun A., & Bahadır, M. (2015). Giresun Aksu Çayı Havzası Geleneksel Kır Mesken Mimarisinde Güncel Değişimlere Bir Örnek; Serenderler. *Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Hayati Doğanay* (s.303-313). Atatürk Üniversitesi Yayınları.

İnternet Kaynakça

<https://www.trthaber.com/foto-galeri/sindirgida-kulturel-miras-350-yillik-tahil-ambarlari/36433/sayfa-1.html>, Erişim Tarihi: 05.04.2025

<https://www.veryleer.es/arquitectura-tradicional-de-asturias/>, Erişim Tarihi: 07.04.2025

<https://lokalhistoriewiki.no/Stabbur>, Erişim Tarihi: 07.04.2025

Görsel Kaynakça

- Giresun İlçelerini Gösteren Harita (<http://www.giresun.gov.tr/ilimizin-haritasi>)
- Çalışma Kapsamındaki Uydu Görüntüsü (Google Earth)
- Kemaliye Mahallesi Mehmet Kara Mâzısı (Yazar Arşivi)
- Direkleri Salma (Kalas) Üzerine Oturan Mâzı Örneği (Yazar Arşivi)
- Direkleri Taş Üzerine Oturan Mâzı Örneği (Yazar Arşivi)
- Tekir Örnekleri (Yazar Arşivi)
- Kemaliye Mah. Mehmet Kara Mâzısı Zemin Kat Planı (Yazar Arşivi)
- Kemaliye Mah. Mehmet Kara Mâzısı Üst Kat Planı (Yazar Arşivi)
- Hayat Bölümü Kapalı Ve Yarı Açık Tipte Mâzı Örnekleri (Yazar Arşivi)
- Mâzı Hayat Giriş Kapısı Önünde Merdivenin Kaymasını Önlemek İçin Yapılmış Ahşap Parçalar (Yazar Arşivi)
- Hayat Bölümü İç Mekân Düzeni (Yazar Arşivi)
- Sergen (Seren) Bölümü Giriş Kapısı (Yazar Arşivi)
- Sergen Bölümünün İç Mekânı Ve Dıştan Görünümü (Yazar Arşivi)
- Kurtboğazı Tekniği Ve Giyimli Mah. Niyazi Uyar İle Güce Merkez Mah. Rasim Usta Mâzıları (Al Şensoy ve Kukoğlu, 2020; ve Yazar Arşivi)
- Çalışma Kapsamında İncelenen Mâzı Örnekleri (Yazar Arşivi)
- Horreo Yapısı (<https://www.veryleer.es/arquitectura-tradicional-de-asturias/>)
- Stabbur Yapısı (<https://lokalhistoriewiki.no/Stabbur>)